

## Colecția de Arheologie și Artă religioasă „Preot Gheorghe Petre Govora”

*Sabin Lungoci*

Colecția a fost constituită începând cu anul 1973, în orașul stațiune Băile Govora, și funcționează ca secție în cadrul Muzeului Județean de Istorie „Aurelian Sacerdoțeanu” Vâlcea. Fondul muzeistic este alcătuit din trei secțiuni: colecția de arheologie, colecția de carte veche și colecția de icoane și obiecte religioase; toate au aparținut, inițial, preotului Gheorghe Petre-Govora.

La început *Colecția* a fost găzduită în Casa Victor Pănciulescu (Vila nr.10), mai precis, între anii 1973 - 2014, iar după retrocedarea acestei case urmașilor proprietarului, *Colecția* a fost mutată întrun alt imobil, nu departe de acesta.

De menționat, că Vila Victor Pănciulescu, în stil eclectic cu influențe gotice, a fost proiectată de către Virginia Andreescu Haret, prima femeie arhitect din perioada interbelică, aceasta fiind nora lui Spiru Haret.

Colecția este adăpostită în 5 săli, după cum urmează: 3 săli destinate expoziției de arheologie, o sală destinată expoziției de icoane, carte veche și obiecte de cult și o sală destinată **Muzeului Balnear** recent constituit. Ca o paranteză, despre **Muzeul Balnear**, aflat în stare incipientă, nu se pot spune multe lucruri, acesta având un inventar de doar cinci obiecte ce constau în aparate vechi (de la începutul secolului XX) de recuperare mâini-brațe. Inițiativa înființării **Muzeului Balnear** datează din anul 2015 și aparține Primăriei orașului Băile Govora.

**Colecția de Arheologie și Artă religioasă „Preot Gheorghe Petre Govora”** este alcătuită dintr-un total de 680 obiecte de patrimoniu, din care: 567 piese arheologice, 44 obiecte de cult și icoane și 69 de cărți vechi. Inițial, piesele de arheologie erau în număr de peste 4000, păstrându-se doar cele mai semnificative, restul-fragmente de ceramică veche, fiind mutate la secția de Arheologie a Muzeului Județean Vâlcea „Aurelian Sacerdoțeanu”.

Piesele arheologice ilustrează perioade istorice începând cu perioada preglaciară ce este reprezentată prin fosile de mamut, *Ursus arctes* și *Ursus spaeleus* din paleoliticul superior, epoca neolitică, perioada de tranziție spre bronz, începutul și epoca bronzului clasic și prima și a doua epocă a fierului.

Expoziția reușește să etaleze în vitrine de sticlă majoritatea obiectelor de patrimoniu aflate în inventar, doar o mică parte din cărți aflându-se în depozit.

Dintre obiectele de cult, enumerez conform listei de inventar:

- 9 cruci de mână;
- 3 cruci;
- 2 cruci de masă;
- 1 cruciuliță;
- 1 pungă de bani;
- 2 pristolnice;
- 2 potire;

În ceea ce privește iconele, acestea au următoarele titluri (conform registrului de inventar):

- Maica Domnului cu prooroci;
- Maica Domnului îndurerată;
- Sfântul Ilie, Gheorghe și Dimitrie;
- Sfântul Grigorie Bogoslov;
- Maica Domnului cu Pruncul;
- Sfântul Nicolae;
- Deisis;
- Trei Ierarhi;
- Sfânta Treime încoronând Fecioara;
- Sfânta Treime;
- Apostolul Vartolomeu;
- Apostolul Luca;
- Apostolul Matei;
- Apostolul Iacov;
- Icoană Cvadripartită;
- Icoană Cvadripartită(2);
- Chiril și Atanasie;
- Stelian și Haralambie;
- Adormirea Maicii Domnului;
- Înălțarea;
- Patru Sfinți: Mihail, Nicolae, Constantin și Theodor;
- Sfântul Nicolae(2);
- Maica Domnului cu Sfinții Nicolae și Gheorghe;
- Apostolul Matei;
- Apostolul Luca;
- Iisus Hristos – Judecător.

Icoanele sunt de secol XVII-XIX și 26 dintre ele sunt picturi pe lemn (temperă pe lemn), iar 3 sunt picturi pe sticlă.

Icoana intitulată Sfânta Treime are caracter de unicat prin faptul că aceasta are o inscripție puțin vizibilă, poziționată în registrul inferior al icoanei, în limba greacă ce semnifică „*Eu sunt alfa și omega, începutul și sfârșitul*”.

Dintre icoanele ce au mai fost cercetate de către specialiștii Muzeului Județean Vâlcea „Aurelian Sacerdoțeanu”<sup>1</sup>, aș aminti icoanele *Sfântului Ilie*, *Sfântului Gheorghe și Dimitrie* și icoana *Maicii Domnului cu Pruncul*; ele au aparținut bisericii vechi din satul Govora și sunt opera unor zugravi din Teiuș.

Icoana *Sfântul Ilie, Sfântul Gheorghe și Dimitrie* este o pictură în temperă realizată pe un panou din lemn de esență tare. Unele elemente ale picturii sunt realizate cu foiță de aur.

---

<sup>1</sup> Diana Mirea, Dragoș-Ionuț Ecaterinescu, *Valori de artă medievală în Colecția de Arheologie și Artă Bisericească „Preot Gheorghe Petre-Govora”*, în Buridava studii și materiale, nr. XII/2, Editura Offsetcolor, Râmnicu Vâlcea, 2015, pag.153

Pe icoană sunt inscripții în românește dar cu alfabet chirilic, pe rama de jos distingându-se cu roșu pe fond ocru, următoarele cuvinte: „*Această icoană s-au făcutu de Ilie sinu Ionu, ca în veci să se pomenească; la leatu 7327. Dumitra*”<sup>2</sup>. Astfel, ne este indicată perioada în care a fost realizată icoana, 1 septembrie 1818 – 31 august 1819.

Cea de-a doua icoană, inclusă în studiul specialiștilor de la Muzeul Județean Vâlcea „Aurelian Sacerdoțeanu”<sup>3</sup>, este o icoană în temperă pe lemn intitulată „*Icoana Împărătească a Sfântului Nicolae*”, ce este datată spre sfârșitul secolului al XVIII-lea. Sunt folosiți în principal pigmenți de culoare roșie, ocru-galben, albastru, negru și alb, aplicați în straturi suprapuse de la închis la deschis.

Cea de a treia icoană inclusă în studiu este realizată în temperă, intitulată „*Maica Domnului cu Pruncul*”, datată 1782 și care a făcut parte în trecut din pronaosul bisericii vechi de lemn *Sfântul Nicolae* din satul Govora.

În ceea ce privește secțiunea de carte veche așa menționa Cazania lui Varlaam (1643), Pravila Mare (1652) și Biblia lui Andrei Șaguna (1858). Cărțile, în cea mai mare parte, au fost tipărite la tipografia Mănăstirii Govora. Cărțile sunt tipărite în limba slavonă cu excepția uneia intitulată „*Respublica Moscoviae et Urbes*” de la 1630.

Inițiatorul acestei colecții, preotul Gheorghe Petre Govora s-a născut la data de 23 aprilie 1910, în comuna Orlești, județul Vâlcea și a trecut în neființă la data de 2 martie 2012. A fost hirotonisit preot la 13 iulie 1931, repartizându-i-se parohia „*Sfântul Nicolae*” din satul Govora. A fost pasionat de literatură, culegerea folclorului, istorie, arheologie, dar și de colecționarea documentelor vechi și a diverselor bunuri culturale, ce se vor regăsi mai târziu în colecția muzeală.

Gheorghe Petre Govora a fost și autorul unei opere științifice ce constă în studii și articole de arheologie, în 1995 publicând lucrarea „*O preistorie a nord-estului Olteniei*”.

A fost unul dintre cei mai activi membri ai Institutului de Tracologie al Academiei Române, în cadrul căruia a susținut și publicat, în țară și străinătate, peste 100 de comunicări și lucrări științifice.

Colecția de arheologie este în cea mai mare parte rezultatul cercetărilor de teren, sondajelor și săpăturilor arheologice efectuate în decurs de peste 35 de ani în nordul Olteniei.

### *Bibliografie*

- Costea Marinoiu, *Istoria Cărții Vâlcene, sec. XVII-XVIII*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1981

<sup>2</sup> C. Bălan, *Inscripții medievale și din epoca modernă a României, Județul istoric Vâlcea (sec. XIV-1848)*, București, 2005, pag.480

<sup>3</sup> Diana Mirea, Dragoș-Ionuț Ecaterinescu, op. cit.

- C. Bălan, *Inscripții medievale și din epoca modernă a României, Județul istoric Vâlcea (sec. XIV-1848)*, București, 2005
- Dragoș-Ionuț Ecaterinescu, *Din cugetările preotului Gheorghe I. Petre Govora*, în *Studii Vâlcea*, nr. VIII(XV), Edirura Almarom, Râmnicu Vâlcea, 2014
- Dragoș-Ionuț Ecaterinescu, Radu – Gabriel Geiculescu, „*Vila Andreea, Vila Gr. Țăranu, Vila Administrației Băile Govora – județul Vâlcea*”, în *Buridava XI*, Editura Offsetcolor, Râmnicu Vâlcea, 2014
- Diana Mirea, Dragoș-Ionuț Ecaterinescu, *Valori de artă medievală în Colecția de Arheologie și Artă Bisericească „Preot Gheorghe Petre – Govora”*, în *Buridava studii și materiale*, nr.XII/2, Editura Offsetcolor, Râmnicu Vâlcea, 2015